

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce **A. T.**, zastoupeného JUDr. Boženou Burdychovou, advokátkou se sídlem Lovosická 440/40, Praha 9, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 10. 2004, čj. OAM-4148/VL-18-C09-2003, vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 14 Az 477/2004, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 1. 2005, č. j. 14 Az 477/2004 - 18,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 1. 2005, č. j. 14 Az 477/2004 - 18, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 11. 10. 2004, čj. OAM-4148/VL-18-C09-2003, nebyl žalobci (dále též „stěžovatel“) udělen azyl v České republice podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů; současně na něj nebyla vztažena překážka vycestování podle § 91 zákona o azylu. V odůvodnění žalovaný uvedl, že důvody žalobce pro udělení azylu představovaly problémy se soukromými osobami v zemi původu. Podle žalovaného však nebylo jednání těchto osob podporováno státními orgány v zemi původu žalobce, nýbrž bylo motivováno čistě snahou získat od žalobce peníze. Jelikož se žalobce pouze ojediněle obrátil na policii a dalších prostředků, jež mu dává právní řád země původu, již nevyužil, nebylo možné učinit závěr, že by běloruské státní orgány

takové jednání vůči žalobci tolerovaly. Žalovaný se dále vyjádřil k neudělení azylu podle § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu i k neexistenci překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce v zákonné lhůtě žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, v níž namítl nezákonnost rozhodnutí žalovaného a uvedl, že v řízení došlo k porušení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 spr. ř. [v celém textu tohoto rozhodnutí míněn zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), jenž byl s účinností od 1. 1. 2006 nahrazen zákonem č. 500/2004 Sb., správním řádem – pozn. soudu], neboť při posuzování jeho žádosti nebyl přesně a úplně zjištěn skutečný stav věci a učiněná zjištění nepostačovala ke správnému posouzení věci. Dále žalobce namítl, že důkazy opatřené žalovaným nebyly úplné, čímž došlo k porušení § 32 odst. 1 a § 34 odst. 1 spr. ř.; žalovaný tedy nemohl správně posoudit skutkové a právní otázky, které potřeboval pro své rozhodnutí zodpovědět; důkazy byly provedeny nesprávně a bez vzájemné souvislosti. Žalobce proto navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a požádal o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě s tím, že další důvody uvede po seznámení se se spisovým materiálem. Soud zaslal žalobu k vyjádření žalovanému, jenž navrhl její odmítnutí, neboť podle něj žaloba postrádá uvedení skutkových důvodů.

Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 1. 2005, čj. 14 Az 477/2004-18, byla žaloba proti uvedenému rozhodnutí žalovaného odmítnuta. Soud uvedl, že žaloba neobsahuje žalobní body ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Podle soudu nebyly splněny podmínky řízení, přičemž tento nedostatek je neodstranitelný a v řízení proto nelze pokračovat. Soud tedy žalobu odmítl podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Ve včasné a ustanovenou zástupkyní ve lhůtě doplněné kasační stížnosti stěžovatel uplatnil důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť krajský soud podle něj nesprávně posoudil nedostatky podané žaloby a proto chybně aplikoval § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Napadené usnesení krajského soudu pak vychází z přísně formalistického postupu soudu při aplikaci soudního řádu správního v rozporu s § 2 s. ř. s. i v rozporu s čl. 90 Ústavy a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Soud nerespektoval základní procesní zásady řízení ve správním soudnictví ukládající poskytovat ochranu účastníkům řízení, aby tito neutrpěli v řízení újmu. Podle stěžovatele je nesporné, že žaloba musí kromě náležitostí podání podle § 37 odst. 2 a 3 s. ř. s. obsahovat i náležitosti uvedené v § 71 s. ř. s. Pokud však tyto náležitosti chybějí, jsou odstranitelné postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s. Proto měl soud vyzvat stěžovatele k odstranění vad podání a poučit jej o následcích nevyhovění výzvě. Jelikož tak neučinil, porušil čl. 90 Ústavy i čl. 36 Listiny základních práv a svobod zakotvující právo na soudní ochranu. Výzva soudu k odstranění vad podání z hlediska požadavků § 71 s. ř. s. by přitom nepřekračovala poučovací povinnost soudu ve smyslu § 36 odst. 1 s. ř. s. a ani jinak by nevybočovala z rámce procesního poučení. Uplatnění této poučovací povinnosti by navíc bylo v daném případě vhodné i vzhledem k osobě žalobce, jenž jako cizinec není znalý českého práva, neovládá dostatečně český jazyk a v důsledku své nepříznivé sociální situace neměl možnost opatřit si kvalifikovanou právní pomoc. Pokud tedy soud bez náležitého poučení stěžovatele napadeným usnesením odmítl žalobu z důvodu vad tohoto podání, porušil ústavně zaručené právo stěžovatele na soudní ochranu; jeho rozhodnutí je nezákonné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatel navrhl, aby usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 1. 2005, č. j. 14 Az 477/2004 - 18, bylo zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení; současně požádal soud o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve vyjádření popřel oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť je přesvědčen, že žaloba neobsahovala žádný skutkovými a právními důvody náležitě opatřený žalobní bod. Pokud jde o argument ztíženými podmínkami stěžovatele – cizince, pak žalovaný poukázal na to, že ve správním řízení stěžovatel obdržel potřebná procesní poučení v rodném jazyce včetně možnosti využít bezplatného poradenství a právních služeb nevládních organizací. Žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti a nepřiznání odkladného účinku.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a stěžovatel v ní namítá důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.; rozsahem a důvody kasační stížnosti je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud přezkoumal řízení před krajským soudem přecházející vydání kasační stížností napadeného usnesení o odmítnutí žaloby a dospěl k závěru, že bylo zatíženo vadou mající za následek nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby. Podle názoru Nejvyššího správního soudu nebylo možné žalobu stěžovatele bez dalšího odmítnout s odůvodněním, že se v dané věci jednalo o neodstranitelnou podmínku řízení. Podle § 71 odst. 1 s. ř. s. musí žaloba kromě obecných náležitostí podání vymezených v ustanovení § 37 odst. 2 a 3 s. ř. s. obsahovat označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení žalobci; označení osob zúčastněných na řízení (existují-li takové osoby a jsou-li žalobci známy); označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá; žalobní body, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné; sdělení, jaké důkazy k prokázání svých tvrzení žalobce navrhuje provést a konečně též návrh výroku rozsudku. Označení napadených výroků a vymezení žalobních bodů je přitom předurčující pro samotný přezkum napadeného rozhodnutí, neboť v souladu se zásadou dispoziční je podle § 75 odst. 2 s. ř. s. soudní přezkum vymezen žalobou napadenými výroky a žalobními body, tak jak je žalobce uvede ve své žalobě (s výjimkou např. nicotnosti rozhodnutí, k níž soud přihlíží z úřední povinnosti). Měl-li krajský soud zato, že žaloba postrádá specifikaci žalobních bodů, v nichž stěžovatel zejména odkazem na § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 34 odst. 1 spr. ř. namítal vady řízení před správním orgánem, které měly podle jeho názoru za následek nezákonnost rozhodnutí o neudělení azylu, měl postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s. usnesením stěžovatele vyzvat, aby odstranil vady svého podání tak, aby uvedl konkrétní skutkové a právní důvody, pro něž pokládá rozhodnutí žalovaného vlivem vad řízení za nezákonné. K tomu měla být stěžovateli stanovena soudcovská lhůta a stěžovatel měl být upozorněn na možnost odmítnutí žaloby v případě neodstranění vad podání v uvedené lhůtě. V případě, že by krajský soud žalobu odmítl žalobu poté, kdy by žalobce po takové předchozí výzvě a po upozornění na možnost odmítnutí žaloby vady svého podání ve stanovené lhůtě neodstranil, byl by takový postup soudu prvního stupně v souladu se zákonem. V souzené věci však Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že odmítnutím žaloby bez předchozí výzvy k jejímu doplnění ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. byl stěžovatel zkrácen na svých právech, neboť se mu nedostalo poučení o jeho procesních právech a povinnostech v takovém rozsahu, aby v řízení neutrpěl újmu, jak soudu ukládá § 36 odst. 1 s. ř. s. V konečném důsledku pak byl takový postup krajského soudu způsobilý vést až k odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*) a ke zkrácení stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Právní názor vyslovený Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku je přitom souladný s judikaturou zdejšího soudu, vyjádřenou např. v rozhodnutí rozšířeného senátu

Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, čj. 5 Afs 16/2003-56, publikovaném pod č. 534/2005 Sb. NSS, v němž se mj. uvádí, že „(...) jestliže tedy soudní řád správní požaduje, aby žaloba splňovala určité náležitosti, nečiní tak proto, aby krajské soudy formalisticky trvaly na naplnění litery zákona, ale proto, aby žaloba mohla být podkladem právě pro poskytování několikrát zmíněné spravedlivé ochrany veřejným subjektivním právům v rámci soudního řízení. Krajské soudy musí mít tento základní smysl a účel žaloby vždy na zřeteli, a dále si musí zodpovědět otázku, jaký konkrétní smysl a účel má ta která konkrétní zákonem stanovená náležitost žaloby, a podle obsahu (samozřejmě netoliko pouze podle slov) žaloby podané žalobcem posoudit, zda tyto náležitosti splněny jsou či nikoliv. Na žalobu je přitom nutno pohlížet jak na jeden celek; proto nelze jednotlivé náležitosti posuzovat izolovaně. Stejný přístup je třeba volit i při odstraňování vad žaloby, tedy skutečných nedostatků obecných či zvláštních náležitostí žaloby, které brání tomu, aby žaloba mohla být podkladem projednání a rozhodnutí věci. (...) Pokud je namístě vady odstraňovat [např. žalobce neuvádí v žalobě žádné konkrétní výtky vůči napadenému rozhodnutí, ale pouze povšechně cituje ustanovení právních předpisů], pak soud musí žalobce vždy k odstranění těchto vad vyzvat, stanovit mu k jejich odstranění přiměřenou lhůtu, a poučit jej jednak o následcích nesplnění této výzvy, a jednak o tom, jak má vadu odstranit. Toto poučení přitom musí být konkrétní [pouhá parafráze vybraných ustanovení soudního řádu správního je tedy nedostačující] a musí být diferencované v závislosti na individuální charakteristice žalobce, vůči němuž směřuje.“ Obdobnou problematikou se Nejvyšší správní soud zabýval rovněž v rozhodnutí rozšířeného senátu ze dne 20. 12. 2005, čj. 2 Azs 92/2005-58, publikovaném pod č. 835/2006 Sb. NSS; zde Nejvyšší správní soud mj. vyložil, že za řádně uplatněný žalobní bod nelze považovat pouhý odkaz na ustanovení právního předpisu; teprve po neúspěšné výzvě soudu k odstranění vad podání však může být tato skutečnost důvodem, pro který se soud věcí nebude zabývat.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že kasační stížnost je důvodná pro nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby, a proto kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil; současně věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení, v němž je tento soud podle odst. 3 téhož ustanovení vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu. Za této procesní situace se již Nejvyšší správní soud z důvodu nadbytečnosti samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Nad rámec rozhodnutí pak Nejvyšší správní soud poukazuje na v žalobě uplatněnou žádost žalobce o ustanovení zástupce pro žalobní řízení.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. Krajský soud v Ústí nad Labem v novém rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. září 2006

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu

